

Forretningsordenen. Men dertil kommer endnu en Ting. — Den ærede Indenrigsminister fremsatte sit eller rettere sagt Regjeringens Program i Mødet den 13de December. Jeg har allerede antydet, hvilke enkelte Punkter af dette Forslag jeg ikke kan gaae ind paa, men jeg erkjender, at der er en stor og gennemgaaende Tanke deri, nemlig den, at Almeevnet ikke blot fordrer Fæstevæsenets Afløsning, men at Almeevnet fordrer og fordrer bydende, naar vi virkelig skulde naae den Udvikling, hvorefter vi undertiden drømme, at Ordenen skal frigjøres. Derfor mener jeg, at det er rigtigt, at de, der faae en Fordeel ved Ordens Frigjørelse, maae yde et Bederlag, men til hvem? Til Staten. Og i hvilket Dækkemed? I et Statslæmed. Men det er noget heelt forskjelligt fra at kaste en saadan Godtgjørelse for Afløsningen eller Frigjørelsen i Hænderne paa 9,000 Fæstere. Og det er ikke ubetydelige Summer, hvorefter der er Tale; thi her handles om 50,000 Tdr. Hartkorn, og sætte vi en Td. Hartkorn til 2,000 Rd. i Gjennemsnit, hvilket er en lav Pris, saa handles der her om 100 Millioner Rd. Skulle nu Godseierne bringe et Offer, saaledes som efter Regjeringens Forslag, af $\frac{1}{4}$, saa vil det sees, at det er 25 Millioner Rd. Altsaa, jeg gjentager det, jeg kan ikke være enig med Ministeriet i denne Sag. — Ministeriet behøver jo ikke at bryde sig om min Enighed eller Uenighed — og man maa tilgive mig, jeg kan ikke coquettere med Med-eiendomsretten ved atter af Statskassen at udbetale Godtgjørelsen til Fæstefamilien. Men vist er det, at Ministeriets Program indeholder en stor Tanke, en Tanke, som burde og maatte tages under Overvejelse under denne Sags Afgjørelse. Og hvad er der nu skeet i det andet Thing? Lovforslaget gik i Udvalg den 16de December 1869, og Udvalgets Betænkning er afgiven den 28de Januar 1870; det er 6 Uger. Men hvad indeholdes der om Regjeringens Program i Udvalgets Betænkning? Der er ikke anført eet Ord derom, man har ignoreret, at Indenrigsministeren har fremsat et Program. Man har kastet et Dække over Forhandlingerne, ifald saadanne have fundet Sted; men vigtigt maatte det dog

være, ikke blot for Folkethinget, men for Rigsdagen i det Hele at vide, hvorvidt Folkethinget var enig eller kunde blive enig om den langt længere gaaende Tanke, som det nærværende Ministerium fremfor tidligere er kommet frem med om Fæstebaandets Afløsning. Vi finde ikke et Ord derom, medens der derimod var stillet 134 Endringsforslag, hvoraf nogle vel vare indgribende, men andre af den Natur, at jeg troer, de ligesaa godt kunde være ubeladte, idet de angik Bogstavrettelser eller statistiske Forbedringer i Lovforslaget. Det forekommer mig virkelig, at det herefter ikke kan være aldeles ubesøjet, naar man siger: En videre Forhandling vil jo aldrig kunne lede til Noget; hvad vil der komme ud af at behandle dette Lovforslag ved Siden af Regjeringens Forslag, naar det andet Kammer, Folkethinget, ikke med et Ord har antydet, hvorfor det ikke omtaler dette Forslag; thi ignorere, at det er kommet frem, kan det dog virkelig ikke.

Der er dernæst en tredje Bemærkning, jeg vil gjøre, og hvormed jeg ogsaa vil slutte. Den ærede Minister sagde i Gaar, og naar jeg ikke tager feil, har han allerede under Sagens Behandling i Folkethinget yttret den vistnok meget rigtige Anskuelse, at i en saadan Sag af den indgribende Vigtighed for hele Landet, ikke blot for de Interesserede — thi den Anskuelse finder jeg smaalig, at det ikke skulde være hver Mand i Landet af største Vigtighed, om et Forhold mellem to Classer, to Stænder, hvad man vil kalde det, bliver afgjort paa en saadan Maade, at Retfærdigheden er indlysende for Alle; jeg veed meget godt, at, naar Rigsdagen vedtager det, og Kongen sanctionerer det, saa er det Lov, men med Respekt for Lovens er der dog ikke tillige indgivet Overbeviisningen om Lovens Retfærdighed; — jeg siger: Regjeringen har sagt, at det ved en Lov af den Natur og den Vigtighed som denne, var onfskeligt, at Regjeringen tog Initiativet. Deri er jeg fuldkommen enig, og jeg troer, at de fleste af de ærede Herrer her i Salen ere enige deri. Lad da Regjeringen tage Initiativet! Men dette bestaaer ikke deri, at Regjeringen lader sig lede af, hvad der yttres i det ene eller andet